

STANISŁAW WIERZCHOSŁAWSKI

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNO-NAUKOWA I DYDAKTYCZNA PROFESORA STANISŁAWA BOROWSKIEGO

Istnieją osoby, których życie jest darem ofiarowanym nie im samym, lecz darem ofiarowanym całemu społeczeństwu. Na społeczeństwo oddziałują swoim słowem, czynem przykładem. Dobro społeczeństwa przedkładają nad interes własny. Ucieleśnieniem tych obywatelskich cnót był zmarły Prof. dr habil. Stanisław Florian Borowski, wybitny statystyk i demograf polski.

Nestor polskich demografów Profesor Edward Rosset wkrótce po Jego śmierci napisze o Nim „gdy w dniu 10 lipca 1977 r. nadeszła żałobna wieść o nagłym zgonie Profesora Stanisława Borowskiego stało się dla nas wszystkich jasne, że wraz z Nim runął jeden z najpotężniejszych filarów polskiej nauki w zakresie demografii. Runął filar, na którym w dużej mierze opierał się rozwój rodzimej myśli demograficznej i — także ważne dla przyszłości — kształcenie młodej kadry naukowej w zakresie nauk demograficznych¹”. Był pracownikiem nauki z powołania. Wierny temu powołaniu, ideały pracy naukowej realizował w sposób niezwykle odpowiedzialny z podziwu godną konsekwencją, nie poszukując nigdy łatwych dróg w swym bardzo pracowitym, pełnym przeciwieństw życiu.

Przyszedł na świat w dniu 8 maja 1921 r. w Łasinie w b. powiecie grudziądzkim jako syn rolnika pomorskiego Floriana Borowskiego i jego żony Agnieszki z Walendowskich. Szkołę podstawową ukończył w 1935 r. w miejscu urodzenia. W okresie 1935 - 1939 kontynuował naukę w Gimnazjum Klasycznym w Bydgoszczy. W okresie wojny podzielił los wielu rodzin polskich: w listopadzie 1941 r. wraz z całą rodziną został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Stutthofie, przebywając kolejno, do marca 1945 r., w lagrach filialnych: Potulice, Elbląg, Sophienwalde. W tych obozach ginie Jego ojciec i młodszy brat. Egzamin dojrzałości złożył w 1947 r. jako eksternista w Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Magdaleny w Poznaniu. Wiatach 1947-1951 studiował na Uniwersytecie Poznańskim, który ukończył magisteriatami z prawa oraz nauk ekonomiczno-politycznych. Na tejsze uczelni uzupełnił w okresie późniejszym studia matematyczne. Podczas studiów związał się z Seminarium Historii Gospodarczej prowadzonym przez prof. J. Rutkowskiego, współzałożyciela Głównego Urzędu Statystycznego, historyka i statystyka. Ów znakomity uczony rozwijał metody statystyczne w zastosowaniu do badań długookresowych i histo-

¹ Archiwum Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

rycznych. Po śmierci prof. J. Rutkowskiego Seminarium tym kierowali kolejno profesorowie: S. Hoszowski i W. Rusiński. Równocześnie w latach 1948 - 1957 S. F. Borowski pracował w Biurze Statystycznym m. Poznania, a po ukończeniu studiów w Katedrze Statystyki b. Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Obiema placówkami naukowymi kierował prof. S. Waszak. Pod jego kierunkiem prowadził w tym okresie prace badawcze nad zaludnieniem miasta Poznania w XVI i XVII w. na podstawie ksiąg metrykalnych. W tych warunkach kształtował się u S. F. Borowskiego paralelizm zainteresowań metodami statystycznymi w zastosowaniu do badań współczesnych i historycznych oraz demografią współczesną i historyczną. Zainteresowania te wywarły trwałe piętno na Jego dalszej pracy naukowej i badawczej. Pracę doktorską na temat powstania i rozwoju siły roboczej w Wielkopolsce rozpoczął pod kierunkiem prof. J. Rutkowskiego, kontynuował i kończył pod kierunkiem prof. W. Rusińskiego². Obronił ją w 1960 r. na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Habilitował się w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Krakowie w 1963 r.³ z zakresu statystyki ekonomicznej na podstawie rozprawy poświęconej roli czynnika ludzkiego w ekonomicznym rozwoju Wielkopolski. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1970 r.

Imponujący jest dorobek naukowy Profesora S. Borowskiego. Obejmuje on z górą 250 pozycji drukowanych oraz znaczną liczbę prac w wydawnictwach ciągłych opublikowanych pod Jego redakcją. Wśród prac własnych wymienić należy 13 monografii oraz ponad 50 studiów i rozpraw. Poważna część publikacji wydana została w językach obcych. Ranga tego dorobku wyraża się nie tylko w liczbie publikowanych pozycji, ich odkrywczym charakterze, lecz w równym stopniu w ich wysokiej użyteczności naukowej i społecznej. Wiele podjętych badań ma wyraźnie charakter pionierski. Ich znamiennej cechą, spotykaną tylko u wybitnych badaczy, jest ich wielodyscyplinarność. Stąd też przegląd i ocena tegoż dorobku w aspekcie wybranych dyscyplin stanowiąc będzie przedmiot odrębnych opracowań.

W tym kontekście szerszego rozpatrzenia wymagają dwa istotne nurty działalności Profesora Borowskiego: organizacja badań oraz proces dydaktyczno-wychowawczy, które traktował jako integralne elementy pracy naukowej. Wiązały się one z koncepcją Jego warsztatu badawczego oraz stosowanymi technikami badawczymi.

Przejmując po prof. Waszaku Zakład Demografii rozwinął go organizacyjnie w wieloosobowy Zakład Statystyki Ekonomicznej i Demografii, który przekształcił w jeden z najbardziej prężnych ośrodków badań ludnościowych w Polsce, liczący się w skali międzynarodowej. Skupił wokół siebie młodych i uzdolnionych pracowników, tworząc silny zespół badawczy w dziedzinie zjawisk i procesów społeczno-ekonomicznych, zwłaszcza ludnościowych. Posiadał szczególny dar wywoływania

² Por. S. Borowski, *Kształtowanie się rolniczego rynku pracy w Wielkopolsce w okresie wielkich reform agrarnych 1807 - 1860*, Poznań 1963, ss. 663.

³ S. Borowski, *Rozwarstwienie wsi wielkopolskiej w latach 1807 - 1914. Studium statystyczne nad społecznymi i ekonomicznymi następstwami włączenia wsi w orbitę rynku*, Poznań 1962, ss. 355.

zainteresowań badawczych i naukowych wśród studentów, które następnie starannie weryfikował podczas obozów naukowych, sprawdzając kandydatów na przyszłych pracowników nauki w trudnych warunkach terenowych badań empirycznych oraz żmudnego statystycznego opracowania materiałów źródłowych. Młodych pracowników darzył szczególnym zainteresowaniem i otaczał opieką, poświęcając im stosunkowo wiele czasu. Stawiał im jednak wielkie wymagania, starając się wyrobić u nich umiejętność tworzenia własnej dokumentacji źródłowej, wdrażając ich tym samym do rozwijania własnego warsztatu naukowego, jako niezbędnego warunku do prowadzenia samodzielnej pracy naukowo-badawczej w przyszłości. Zgodnie z zasadami przejętymi od swych mistrzów (J. Rutkowskiego i W. Rusińskiego) stawiane surowe wymagania wobec młodych adeptów nauki miały wybitne znaczenie wychowawcze. Problem badań naukowych łączył nierozzerwalnie z problemem etyki: wdrażając w arkana metody naukowej uczył jednocześnie rzetelności. Pracowitość i sumiennosc stawiał na pierwszym miejscu wśród wymaganych od kandydata sposobiącego się do pracy naukowej przymiotów. Osobą swą świecił w tej dziedzinie najlepszym przykładem. Był pracownikiem wysoce zdyscyplinowanym o wielkiej zdolności do koncentracji umysłowej. Rozumiał doskonale cenę czasu w pracy naukowej, stąd głosił słowem i przykładem zasadę, iż praca wydajna musi być pracą zorganizowaną. Przejawiał rzadko spotykany talent organizatorski w kierowaniu dużymi zespołami badawczymi. Prowadził zawsze liczne seminaria magisterskie (łącznie kierował ponad 300 pracami magisterskimi) oraz seminarium doktorskie. Umiejętnie włączał problematykę tych seminariów w główny nurt kierowanych przez siebie badań, zmierzając konsekwentnie do tworzenia wielkich syntez naukowych. Wykształcił 14 doktorów, którzy są aktualnie pracownikami naukowymi w: Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Uniwersytecie im. A. Mickiewicza, Uniwersytecie im. M. Kopernika w Toruniu, Politechnice Poznańskiej, Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy i Wyższej Szkole Ekonomicznej w Hanoi. Blisko połowa prac doktorskich została opublikowana w formie książkowej, pozostała w formie obszernych artykułów w czasopiśmie naukowych.

Profesor Borowski był nie tylko zamiłowanym badaczem, ale i pedagogiem. Pracę badawczą i dydaktyczną odczuwał jako potrzebę i traktował je jako wzajemnie uzupełniające się dziedziny. Na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu prowadził początkowo wykłady z zakresu matematyki, statystyki ogólnej a ostatnio statystyki ekonomicznej, demografii i prognoz demograficznych. W latach 1959 - 1965 wykładał statystykę dla Sekcji Antropologii przy Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, a następnie do chwili zgonu dla Sekcji Socjologii Wydziału Filozoficzno-Historycznego tegoż Uniwersytetu. Przywiązywał ogromne znaczenie do działalności pedagogicznej. Twierdził, że nic nie oddziałuje bardziej konstruktywnie na treść wyrażanych przez pracownika naukowego poglądów jak przedstawienie ich wobec szerszego audytorium. Treść wykładów była zawsze oryginalna. Unikał szablonu, wzbogacał je wynikami prowadzonych przez siebie badań oraz doświadczeniami swego warsztatu naukowego. Posiadał rzadki dar przedstawiania trudnych problemów w sposób niezwykle prosty. Przejrzysta konstrukcja, jasność wywodów, konkretność ujęcia problemów pozostawiała u słuchaczy zawsze

niezatarte wrażenie. Kochał młodzież, żył jej problemami, miał do niej serdeczny, bezpośredni stosunek.

Położył wielkie zasługi w zakresie organizacji życia naukowego oraz doskonalenia procesu nauczania w poznańskiej uczelni ekonomicznej. Przechodząc przez kolejne szczeble pracy nauczyciela akademickiego pełnił kolejno obowiązki prodziekana, dziekana, a w latach 1972-1975 prorektora d/s nauki w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Na tym stanowisku przyczynił się do rozwinięcia badań naukowych w Uczelni⁴. Wzrosła w tym okresie liczba opracowań podejmowanych w ramach problemów centralnie sterowanych. Stworzył preferencje dla badań o charakterze podstawowym tworząc równocześnie odpowiednią infrastrukturę dla ich realizacji. Zabiegał usilnie o rozwinięcie w poszczególnych instytutach odpowiedniego zaplecza techniki statystycznej w postaci niezbędnego wyposażenia w urządzenia obliczeniowe (mikrokomputery) oraz wysoko kwalifikowanych pracowników naukowo-technicznych. Przyczynił się w pełni do powstania Pracowni Przetwarzania Informacji przy Instytucie Statystyki i Ekonometrii i wyposażenia jej w nowoczesne EMC. Wykazał wielką aktywność w nawiązaniu licznych kontaktów z zagranicznymi uczelniami i ośrodkami naukowo-badawczymi. W rezultacie rozwinięciu uległa wymiana pracowników i studentów, przyczyniając się do poznania wzajemnych osiągnięć i doświadczeń badawczych, a zwłaszcza ogólnego ożywienia myśli naukowej w Uczelni.

Działalność Profesora jako organizatora badań wykracza daleko poza poznański ośrodek naukowy. W 1972 r. został powołany na przewodniczącego Komitetu Nauk Demograficznych PAN, które to obowiązki pełni nieprzerwanie przez dwie kadencje do chwili zgonu. Na tym stanowisku dał się poznać jako znakomity organizator nauki polskiej w dziedzinie demografii, zarówno w płaszczyźnie inicjowania licznych badań naukowych, jak i prognozowania ich rozwoju⁵. Z Jego inicjatywy podjęte zostały pierwsze kompleksowe badania nad optymalizacją struktur i procesów demograficznych w Polsce w ramach Problemu Węzłowego 11.5⁶. Był czynnym członkiem: Rządowej Komisji Ludnościowej przy Radzie Ministrów, Komitetu Polska 2000 PAN, Rady Naukowej Głównego Urzędu Statystycznego, International Union for the Scientific Study of Population i innych towarzystw krajowych i zagranicznych. W okresie II Kongresu Nauki Polskiej, pełnił obowiązki przewodniczącego Podsekcji Demografii i przygotował referat na temat stanu nauk demograficznych w Polsce⁷. Z Jego inicjatywy została utworzona Podsekcja Demo-

⁴ S. Borowski, *Działalność naukowa Akademii Ekonomicznej w Poznaniu*, Poznań 1975, s. 7-11; tenże: *Stan i perspektywy badań naukowych w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 1976, z. 4, s. 125 - 149.

⁵ S. Borowski, *Perspektywy rozwoju badań demograficznych w Polsce*, Studia Demograficzne 1974; s. 35, s. 3-18.

⁶ S. Borowski, *Optymalizacja struktur i procesów demograficznych w Polsce Ludowej. Plan koordynacyjny problemu węzłowego na lata 1975 - 1980. Projekt PAN. Komitet Nauk Demograficznych*, Warszawa 1975, s. 1 - 41.

S. Borowski, *Prognoza rozwoju badań demograficznych w Polsce do 1985*, w: *Prognozy rozwoju nauk społecznych. Materiały Kongresowe. Sekcja XVI nauk ekonomicznych, demograficznych, statystycznych oraz organizacji i zarządzania*, Warszawa 1973, s. 111-126.

metryczna⁸, pracująca nad zastosowaniami matematyki w demografii, której działalność odegrała poważną rolę w kształceniu młodej kadry w zakresie współczesnych metod demometrycznych. Działalność naukowa pod Jego kierunkiem miała charakter interdyscyplinarnej, przede wszystkim z racji końcowej fazy procesu emancypacji nauk demograficznych z innych dyscyplin, odnosi się to szczególnie do badań w dziedzinie demografii historycznej, które pod Jego kierunkiem uległy silnemu rozwojowi. Jego usilnym wysiłkiem przypisać należy rozwinięcie na niespotykaną uprzednio skalę współpracy naukowej z przodującymi ośrodkami badawczymi za granicą i indywidualnymi uczonymi. Współpraca ta przybierała wielorakie formy: wymiany publikacji, usług edytorskich, pracowników nauki, współorganizowania konferencji demograficznych oraz inicjowania i prowadzenia wspólnych prac badawczych. Był organizatorem licznych seminariów i konferencji międzynarodowych oraz krajowych z udziałem naukowców zagranicznych. Wykazywał w tym zakresie niezwykle aktywność, wygłaszając osobiście kilkanaście referatów na międzynarodowych sympozjach statystycznych i demograficznych m. in. w Berlinie, Budapeszcie, Bukareszcie, Lipsku, Liege, Pradze (Libice), Kijowie, Moskwie, Światowym Kongresie Ludnościowym zorganizowanym przez ONZ w Belgradzie, VIII Sesji Grupy Roboczej ONZ d/s Demografii Społecznej w Zakopanem oraz międzynarodowych konferencjach odbytych w kraju w Jabłonie i Jadwisinie pod Warszawą oraz Kiekrzu i Błażejewku pod Poznaniem. Podczas pobytu za granicą w 1967 r. wygłosił szereg referatów w uczelniach holenderskich i brytyjskich, natomiast w 1971 r. wygłosił cykl wykładów poświęconych polskiej demografii współczesnej i historycznej na uniwersytetach francuskich. Profesor należał do tej nielicznej grupy uczonych, którzy demografię polską dobrze prezentowali w nauce światowej, wnosząc do jej rozwoju swój wkład.

Położył wielkie zasługi w zakresie upowszechniania, wdrażania wyników badań oraz ich popularyzacji. Od 1955 r. prowadził nieprzerwanie pracę redakcyjną, początkowo jako sekretarz Zeszytów Naukowych WSE w Poznaniu, w trzy lata później jako sekretarz a następnie redaktor działu ekonomicznego kwartalnika Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, organu Uniwersytetu im. A. Mickiewicza i Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Począwszy od 1962 r. był redaktorem działu: „Studia i materiały regionalne” w Poznańskich Rocznikach Ekonomicznych wydawanych przez Poznański Oddział Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz Komisję Nauk Ekonomicznych Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. W 1972 r. przyjął obowiązki zastępcy redaktora naczelnego Studiów Demograficznych organu Komitetu Nauk Demograficznych PAN. Był współzałożycielem, współredaktorem, a ostatnio redaktorem naczelnym periodyku Przeszłość Demograficzna Polski specjalizującego się w publikacji studiów merytorycznych i metodologicznych oraz unikalnych źródeł demograficznych. Ten olbrzymi trud czynnego uczestnictwa w pracach redakcyjnych (przy Jego redakcji lub współredakcji wyda-

⁸ S. Borowski, *Powstanie, rozwój i działalność Komitetu Nauk Demograficznych PAN*, *Studia Demograficzne* 1977, z. 50, s. 133-138.

nych zostało 130 tomów) dźwigał równocześnie z intensywną pracą naukowo-badawczą, wyróżniając się licznymi inicjatywami wydawniczymi (m. in. w zakresie opracowań problemowych) zmierzając konsekwentnie w tym kierunku, by redagowane publikacje dorównały pod względem merytorycznym i edytorskim poziomowi nauki światowej.

Jako uczonego przedstawiał bogatą osobowość o rzadko spotykanej kulturze umysłowej, która obejmowała różne dziedziny wiedzy. Posiadał umysł głęboki i poszukiwawczy. Cechowało Go wielkie zaangażowanie i pasja we wszystkich Jego poczynaniach naukowych. Mając wszechstronne przygotowanie teoretyczne, a zwłaszcza metodologiczne oraz ogromne doświadczenie w stosowaniu technik statystycznych, był badaczem zupełnie autonomicznym „samowystarczalnym” nie odczuwającym — w prowadzonych przez siebie badaniach o charakterze interdyscyplinarnym — potrzeby kooperacji z przedstawicielami innych dyscyplin naukowych. Wszystkie koncepcje badawcze opierał na własnych przemyśleniach, rzadko poddając je dyskusji na seminariach i posiedzeniach naukowych. Dyskusję tę prowadził w odniesieniu do zagadnień mających raczej epizodyczne znaczenie w realizacji wielkich problemów badawczych, których to koncepcji nie ujawniał w zasadzie nigdy wobec szerszego audytorium. Mimo wykształcenia wielu uczniów był typem badacza samotnego, typem „mistrza”, który cały cykl badawczy w rozwiązywaniu danego problemu naukowego realizował samodzielnie (nie wyłączając w odniesieniu do niektórych opracowań również zmundnych czynności gromadzenia i statystycznego opracowania materiałów źródłowych). Uczniów natomiast inspirował do podejmowania ich własnych płaszczyzn badawczych i wdrażał do tworzenia ich własnego warsztatu naukowego, które w mniej lub bardziej bezpośredni sposób wiązały się z głównym nurtem prowadzonych przez Niego badań. W pracy naukowo-badawczej w sposób bezkompromisowy wymagał zachowania wierności podstawowym zasadom etyki: dochodzenia do prawdy poprzez rzetelność postępowania badawczego, opartego na wiarygodnej dokupieniacji źródłowej. Poszukiwanie autentycznej prawdy traktował jako probierz wartości etyczno-moralnych pracownika nauki. Piętnował i zwalczał każdą łatwiznę w pracy badawczej. Rygorystycznie przestrzegał praw autorskich. Sam starał się być wzorem głoszonych przez siebie zasad. Nigdy nie przywłaszczał i nie podpisywał się pod pracą swoich uczniów. Wszelkie odstępstwa od tych zasad traktował jako przestępstwo przeciwko nauce, zasługujące na potępienie i wzgardę, niegodne pracownika nauki. Te surowe wymagania stawiane wobec siebie, swych współpracowników i uczniów jednały Mu wielki autorytet, powszechny szacunek i uznanie.

Cechował Go wielki humanizm, niezwykła wrażliwość na krzywdę ludzką i niesprawiedliwość, a nade wszystko wielki patriotyzm. Wobec występowania licznych deformacji struktur i procesów ludnościowych, z wielką troską wypowiadał się o wizji przyszłego rozwoju demograficznego kraju. Głosił tezę, iż o pomyślnym rozwoju narodu polskiego w najbliższym okresie zadecyduje przede wszystkim jego rozwój demograficzny rozpatrywany zarówno w jego wymiarze ilościowym, jak i jakościowym.

W 1954 r. zawarł związek małżeński ze Zdzisławą Pankowską. Wierny głoszo-

nym przez siebie ideałom wobec rodziny, nie posiadając własnych dzieci, adoptuje kolejno trzech chłopców (Henryka, Grzegorza i Andrzeja).

W kontaktach międzyludzkich Profesor S. F. Borowski był bezpośredni, przyjacielski, życzliwy, niezwykle skromny, nie wynoszący się nigdy nad otoczenie. Nie zabiegał o wyróżnienia. Tym niemniej w uznaniu Jego wielkich zasług jako badacza i nauczyciela akademickiego w 1966 r. został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i innymi odznaczeniami państwowymi. Wyróżniony został ponadto w 1964 r. indywidualną nagrodą drugiego stopnia przez Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych, w 1970 r. nagrodą indywidualną trzeciego stopnia za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze, w 1974 r. nagrodą zespołową pierwszego stopnia za osiągnięcia badawcze, natomiast w 1977 r. nagrodą Wydziału Nauk Społecznych Polskiej Akademii Nauk w dziedzinie demografii za studia regionalne nad czynnikami reprodukcji ludności w Polsce.

Nadwerżone zdrowie wskutek pobytu w obozach koncentracyjnych oraz niezwykle intensywnej pracy naukowej uniemożliwiło Profesorowi dokończenie Jego dalszych ambitnych zamierzeń badawczych. Zmarł nagle dnia 30 lipca 1977 r. Znaczenie nieomal symboliczne ma fakt, że zgon Profesora nastąpił w czasie pobytu na obozie naukowym podczas badań terenowych prowadzonych w północno-wschodniej Polsce (Rucianym-Nidzie).

Odszedł od nas jeden z najwybitniejszych ekonomistów, statystyków i demografów polskich okresu powojennego. Odszedł skromny, szlachetny, prawy człowiek, uczony wielkiego formatu o bogatej i wszechstronnej umysłowości. Pozostawił po sobie swój świetlany przykład, jakim winien być polski uczony i nauczyciel akademicki.

ORGANIZATIONAL, RESEARCH AND DIDACTIC ACTIVITIES OF PROFESSOR STANISŁAW BOROWSKI

Summary

Stanisław Florian Borowski, an outstanding economist, statistician and demographer, professor at the Academy of Economics in Poznań, for many years head of the Department of Economic Statistics and Demography, director of the Institute of Statistics and Econometrics, former Deputy Rector for research, died suddenly July 10th 1977 while conducting demographic surveys.

Prof. Borowski was an outstanding scholar having great and original achievements in research. He left a great research outcome encompassing more than 250 publications, in that number 14 monographies and over 50 studies and dissertations. A substantial part of his publications was issued in foreign languages. As the scholar he presented himself as a very rich personality interested in many, different spheres of Knowledge. Prof. Borowski was the scholar of great caliber, of rare intellectual culture. He represented a deep and exploratory intellect. He was involved, with a great passion, in all his research activities, in which he presented his humanism as well as an uncompromising attitude when truth in science was concerned.

Prof. Borowski was an outstanding research organizer. In Poznań Academy of Economics he established the Department of Economic Statistics and Demography. That department became one of the strongest demographic research centers in Poland being also respected abroad. In 1972 Prof. Borowski was appointed to a post of Chairman of the Committee of Demographic Sciences of the Polish Academy of Sciences, (he fulfilled this duty till his sudden death). As a research organizer in the field of demography he made a great contribution to new research initiatives as well as to research development projections. He was an active member of the Polish State Commission on Population Policy founded by the Ministry Council. Thanks to his efforts an intensive cooperation with research centers abroad was developed. He organized several national and international conferences on demography.

Prof. Borowski had a big share in education of young scholars. Thanks to his initiative the Subsection of Demometrie of the Polish Academy of Sciences has been created. That subsection has contributed to promotion of the newest statistical-mathematical methods in demography. Prof. Borowski conferred a doctor's degree on 14 people creating a basis for development of his own, modern school of demography.

He made a great contribution to a popularization of science being an editor of several scientific periodicals. He was an editor of the economic division of the quarterly „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, co-editor of „Poznańskie Roczniki Ekonomiczne”, subeditor of „Studia Demograficzne” and editor of the annal „Przeszłość Demograficzna Polski”.

Prof. Borowski was entirely devoted to science. Unfortunately he could not finish his great work for the benefit of science. His health condition was weadend after many years spent in concentration camps during the last world-war and after many years of an intensive research work.

An extremely modest, noble and honourable man, a scholar of rich intelligence and an indefatigable, broad-minded researcher departed from this world.